

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vánoce, dárky a co na to nový občanský zákoník

Advent je již v plném proudu a Štědrý den za dveřmi. Za pár dní se zase po roce budou pod stromečkem rozdávat dárky. Jedná se však o první Vánoce s novým občanským zákoníkem, který jako dáreček pro všechny právníky nabyl účinnosti k 1. 1. tohoto roku a který přináší i novou právní úpravu darování. Změnila se tato nová právní úprava proti té předchozí nějakým zásadním způsobem, nebo vše zůstalo při starém? Na tuto otázku se pokusím stručně odpovědět v tomto článku.

Jeden rozdíl mezi darováním dle občanského zákoníku z roku 1964, zákon č. [40/1964](#) Sb. (dále jen „OZ“) a darováním dle nového občanského zákoníku, zákon č. [89/2012](#) Sb. (dále jen „NOZ“), se nabízí hned na první pohled. Je jím samotný rozsah zákonné úpravy. OZ byl ohledně darování vcelku stručný, když na darovací smlouvu odkazovala jen tři ustanovení § 628 až 630. Nová úprava je v tomto směru podstatně obsáhlejší, když darování upravují § 2055 až 2078 NOZ. Z rozdílu v rozsahu zákonné úpravy je tak na první pohled zřejmé, že změny v darování nejsou jen kosmetické, ale že nová úprava přináší i celou řadu nových prvků.

Zcela zásadní obrat nastal například v otázce darování pro případ smrti. OZ v souladu s odst. 3 § 628 považoval jakoukoliv darovací smlouvu, podle níž by mělo být plněno až po dárcově smrti, za absolutně neplatnou. NOZ však takovouto možnost v § 2063 a násl. připouští. V obecné rovině sice v případě podmínky, že obdarovaný dárci přežije, primárně odkazuje na použití dědického práva (konkrétně odkazu), nicméně doplňuje případ, kdy se přesto bude jednat o darování. Bude tomu tehdy, pokud obdarovaný dar přijme a dárci se oproti tomu výslovně vzdá svého práva dar odvolat, o čemž vydá obdarovanému listinu. Na rozdíl od odkazu bude mít obdarovaný v takovém případě větší jistotu, že na něj dar skutečně přejde. Závěť (případně dovětek) jsou odvolatelnými projevy vůle a zůstavitel může svůj dřívější postoj kdykoliv změnit, což u darování pro případ smrti již nelze (leďa po dohodě s obdarovaným).

Nezbytná zákonná podmínka výslovného vzdání se práva dar odvolat u darování pro případ smrti je velmi specifická i v tom směru, že ve všech ostatních případech darování (tj. mezi živými), se jedná o ujednání neplatné, k němuž se nepřihlíží (srov. § 2076 NOZ). Mezi živými tak nemůže být dárcovo právo dar odvolat předem nijak zkráceno. OZ umožňoval dárci odvolat dar, jestliže se obdarovaný k němu nebo jeho rodině choval tak, že tím hrubě porušoval dobré mravy (viz § 630 OZ). NOZ tuto možnost víceméně zachovává (§ 2072 a násl.) a doplňuje jí ještě o další případ, kdy je možné dar odvolat, a to pro dárcovu nouzi (§ 2068 a násl.).

Dárce tak může nově svůj dar odvolat, upadne-li do takové nouze, že nemá ani na nutnou výživu vlastní nebo osoby, k jejíž výživě je podle zákona povinen. Dárce potom může po obdarovaném požadovat, aby mu dar vydal zpět nebo zaplatil jeho obvyklou cenu. Rozsah tohoto vydání je však omezen jen na to, v čem se dárci prostředků k nutné výživě nedostává. Obdarovaný se navíc může této povinnosti zprostit poskytováním toho, co dárce k nutné výživě potřebuje. Důsledky odvolání daru pro dárcovu nouzi jsou pro obdarovaného podstatně méně závažné než v případě odvolání daru pro nevděk. Tehdy je obdarovaný povinen vydat rovnou celý dar, a není-li to možné, potom zaplatit jeho obvyklou cenu (§ 2072 odst. 1 in fine NOZ). V případě odvolání daru pro nouzi navíc obdarovaný nemá vůči dárci žádné povinnosti, je-li sám v obdobné nouzi jako dárce (§ 2068 odst. 2 NOZ).

NOZ v souvislosti s možností dárce odvolat dar stanoví ještě některé další podmínky. Například právo odvolat dar nepřísluší dárci, který si stav nouze přivodil sám úmyslně nebo z hrubé nedbalosti (§ 2071 NOZ). Právo odvolat dar pro nouzi na dárcovi dědice nepřechází (§ 2070 NOZ), avšak právo odvolat dar pro nevděk ano, a to pokud dárci v odvolání daru zabránil obdarovaný nebo vyšší moc (§ 2074). Právo odvolat dar pro nevděk je pak zase omezeno lhůtou jednoho roku ode dne, kdy obdarovaný dárci ublížil, případně kdy se o důvodu pro odvolání daru dozvěděl. Dárcův dědic může práva dar odvolat využít zase jen do roka od dárcovy smrti. V případě pozdějšího odvolání daru, může obdarovaný namítat jeho opožděnost a soud k odvolání nepřihlédne (§ 2075 NOZ). S odvoláním daru pro nevděk je spojen i jiný důsledek, a sice ten, že obdarovaný se tím dostává do postavení nepoctivého držitele (§ 2073 NOZ).

Pokud jde požadavky na formu darovací smlouvy, zachovává NOZ základní premisu stejnou jako OZ, a sice že darovací smlouva je primárně smlouvou neformální. Stejně jako OZ pak vyžaduje NOZ písemnou formu pro případ, že současně s projevem vůle darovat a přijmout dar nedochází též k předání daru - věci (§ 2057 odst. 2 NOZ). OZ potom nezbytnost písemné formy vztahoval na případy darování nemovitostí (§ 628 odst. 2 OZ). NOZ nutnost písemné formy pro nemovitosti v zásadě zachoval, ale dále ji v § 2057 odst. 1 rozšířil, když se vztahuje na darování všech věcí zapsaných do veřejného seznamu (tj. například i na darování patentů, ochranných známek, průmyslových vzorů apod.). Pokud se ve smlouvě dárce zavazuje darovat věc, kterou sám nemá, musí se zároveň zavázat takovou věc nabýt, jinak by se jednalo o ujednání neplatné (§ 2058 odst. 2 NOZ).

Jednou ze základních zásad, z nichž vychází celá nová občanskoprávní úprava, je, že daný slib zavazuje (§ 3 odst. 2 písm. d) NOZ). V případě darování je však tato zásada relativizována, když pouhý slib daru dárce nezavazuje dar skutečně darovat (§ 2056 NOZ). Osoba, vůči které slib směřoval, však má vůči dárci právo na náhradu nákladů účelně vynaložených v očekávání daru. Co bude představovat účelně vynaložené náklady a co nikoliv bude vždy odvislé od konkrétní situace, přičemž jejich bližší vymezení přinese až judikatura.

NOZ dále nově dle § 2058 připouští dárci možnost darovat najednou veškerý svůj současný majetek, aniž by dárce jakkoli limitoval. Dárce rovněž může darovat také i svůj budoucí majetek, avšak maximálně jen do výše jeho poloviny. Oproti tomu § 2067 NOZ nově stanoví i případy, kdy je darování neplatné, a to tehdy pokud jsou dárci poskytovány zdravotnické či sociální služby a on by chtěl obdarovat osobu provozující zařízení, které mu tyto služby poskytuje. Toto omezení se však nepoužije, pokud by šlo o osobu blízkou.

Závěrem lze uzavřít, že s NOZ se právní úprava darování v celé řadě aspektů mění a přichází i řada nových právních institutů. Je zřejmá snaha ochránit dárce a obdarované před budoucími změnami okolností a omezit možná budoucí příkoří. Jakým způsobem se s novou úpravou darování popasuje právní praxe a zejména jak moc se rozšíří případy odvolávání darů, ukáže až čas. Pevně však doufám, že při rozdávání dáreků pod vánočním stromečkem zůstane vše při starém.

Mgr. Jiří Myšák,
advokát

[TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Trojanova 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 918 490
Fax: +420 224 920 468
e-mail: ak@iustitia.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)